

פניני פרשת השבוע

נושא השבוע: החזקת תורה

פרשת תרומה

בס"ד | גיליון מס' 217

מה ההשקעה המומלצת ל-1300 דולר אחרונים?

ויקחו לי תרומה (כ"ה, ב)

וכל זה איך? כי הם אלו שמחזיקים את לומד התורה. כי באותה עת, בזכותם יושב יהודי אחר ולומד תורה. הלה שקוע בסוגיא, מקשה ומתרץ, מבאר ומסביר, והסוגיות שהוא לומד, קנייני התורה שלו, ואפילו הידע שלו - נרשמים בטאבו השמיימי על שם מי שמחזיק אותו, לזכות מי שמממן את ישיבתו באוהל התורה, והוא קונה את הזכות הזו לנצח, בעולם הזה ובעולם הבא!

הגילוי הזה הוא מתנה יקרת ערך, חסד ה' אדיר. מסתבר שחיבור עם התורה הוא בר השגה, קניין בה הוא אפשרי, קשר טוב וחוק איתה הוא בהישג יד, וידע גדול בתורה שיעמוד לרשותנו בעולם הבא - הוא במחיר עיסקת רכישה אחת. זו עיסקה שלא ניתן לסרב לה, עיסקה שכל מה שנאמר על כדאיותה - ימעט מערכה האמיתית.

הבה נתפוס את ההזדמנות הזו בשתי ידיים, נשוש בכל עת בה מזדמן לנו לסייע להחזקת תורה, ואף נאמץ לומדי תורה באורח קבע, נפעל ליצור עיסקת 'ששכר וזבולון' ככל יכולתנו. כולנו יחד, אנשי מסחר הזקוקים לחיבור לתורה כאוויר לנשימה, יהודים מבוססים, אמידים, עשירים ועניים, ואף לומדי תורה בקביעות - שיכולים לפתע לזכות בעוד עושר תורני מופלג בשותפות טובה אחת - הן אף אחד לא יכול לוותר על הזדמנות כזו!

בחרו לכם את לומד התורה שלכם, את המסגרת התורנית הקרובה לליבכם, את מי שיזכה להיות השותף שלכם. גם עמלי תורה זכאים לשרדג את מעמדם, ידיעותיהם וחלקם בתורה, ועל אחת כמה העוסקים לפרנסתם. קחו לכם שותפות כזו, אמצו אותה בכל לב, בתמיכה חודשית קבועה. כולנו יחדיו שותפים בלימוד התורה!

השיק שהציל את המצב...

היה זה בשנת תרפ"ט, בעיצומו של משבר כלכלי חמור שעבר על העולם העסקי באמריקה. בישיבת לומדי הרוממה החלה מתחיות ודאגה, בעת האחרונה נחלש מאוד זרם התרומות מארצות הברית, יהודים רבים תומכי תורה ונדיבי לב הפסיקו את תרומותיהם. כעת הישיבה ניצבת בפני שוקת שבורה...

המצב הלך והידרדר מיום ליום, ובערב אחד הגיע מנהל הישיבה אל הרה"ג רבי יחיאל מרדכי גורדון זצ"ל - ראש הישיבה, והודיעו שזהו זה, הכל נגמר. נותרו בישיבה מעט לחם שחור וקצת מים, וזהו. בעת האחרונה לא הגיעה כל תרומה, כל מכתבי הבקשה לא נענו, ובעצם - מעבר למעט הלחם שנתור - אין אפשרות להעניק מזון לבני הישיבה, כארבע מאות במספר.

בעקבות ההודעה הדרמטית, כינס ראש הישיבה את הצוות, ובפנים עגומות בישר את הבשורה. נערכה התייעצות חירום, ובסיומה הוחלט כי אין ברירה. מחר - בארוחת הבוקר - יוגשו הלחם והמים שנתורו, ולאחר

התורה, התורה הקדושה! לב מי אינו כוסף, שואף ורוצה, לזכות לתורה הקדושה, להתחבר עימה, לקנות אותה קניין נצח. נפש כל יהודי יוצאת בכמיהה וכיסופים לזכות לקחת חלק בתורה, לחוש שהתורה היא חלק ממנו ממש. הן התורה היא הדבר היקר לנו מכל, כל חפצים לא ישוו בה. היא מתנת אהבים שמחזיקה את הקשר עם בורא עולם, ולב כולנו שואף לזכות בכמה שיתור מהתורה האהובה.

אלא שזה לא פשוט ולא קל. התורה הקדושה - ארוכה מארץ מידה ורחבה מני ים, עמוקה היא ומופלגה, וככל שלומדים אותה יותר - מגלים עד כמה לא נגענו אפילו בקצה שלה. בתורה הקדושה יש כל כך הרבה אוצרות של ידע, כל כך הרבה קניינים רבי עוצמה, ומי יכול לגעת בכלום, לקנות את כולם, לחוש שהוא מחובר עם התורה באמת כשאיפתנו הטהורה? מי יכול להפוך את הכיסופין והרצון לזכות בתורה, לקניין ממשי נצחי?!

ועוד יותר, הרי לכל אחד מאיתנו עיסוקיו, טרדותיו ודאגותיו. יש כאלה שיכולים ללמוד יותר שעות ויש כאלה שפחות, יש קובעי עתים ויש טרודים על הכלכלה, יש שמוחם אינו פנוי או שכישוריהם אינם מספקים. האם על כל אלה נגזרה הגזירה שלא יזכו לממש את החלום? האם הם אינם זכאים להגשים את השאיפה ולזכות לקניין אמיתי בתורה?!

מתברר, כי בניגוד לכל קניין רוחני אחר, דווקא בקנייני תורה - ניתנת הזכות לרכוש חיבור וקניין אמיתי בתורה, בעזרת כסף גשמי ופשוט. אדם אינו יכול לרכוש זכויות של מצוות בכסף, אבל הוא יכול גם יכול, וצריך גם צריך, ואשריו גם אשריו כשיזכה - לזכות לרכוש בכסף חיבור אמיתי עם התורה, קשר תמידי עימה, קניין נצחי בה.

זהו גילוי מדהים, שכותב החפץ חיים זצ"ל בספרו 'שם עולם' ח"ב פ"ה, וכדאי לצטט את דבריו הדרמטיים הבוערים כלפידים:

'ידעתי, כי יש הרבה אנשים שכבר נשקעו בעסקיהם, ומצאנו להם תקנה מן התורה. והוא, כי עליו להתאמץ בכל עוז לקחת לו שותף 'יששכר', לקנות חלקו בתורה על ידו, ואז בוודאי יקנה לנפשו חלק בתורתו. ואם עושה כן אשרי חלקו, ובוודאי לא יחסר לו חלקו בתורתו, ככתוב 'שמח וזבולון בצאתך' - כי על כן בצאתו מן העולם לא יחסר לו כלום ויוכל לשמוח, כי בוודאי חלקו שמור שם, וישיג שם ידיעת התורה הרבה, מתורת יששכר שהיה יושב באוהלו...'

מדהים! יושב לו יהודי במשרדו, עוסק במסחרו, נפגש עם סוחרים, מתמקח על מחירים. יהודי אחר אף רץ באותה עת לסופרמרקט מרוחק, בכדי לרכוש מוצרים בזול. עוד יהודי יושב כקופאי או כנהג מונית, וכל אחד מהם, באותה עת ממש - כשהוא עסוק בדברים אחרים, קונה לעצמו נכסים רוחניים אדירים, קנייני תורה של ממש, סוגיות מקיפות בהלכה ובאגדה שהופכות לשלו ממש, באותן שעות בדיוק!

חמצן והכל תקין?

היה זה בשנים האחרונות לחיי הרבנית מרת מרגלית יוסף ע"ה, רעייתו של הגאון רבי עובדיה יוסף זצ"ל. הרבנית כבר הפכה חולה וחלושה, לא מעט פעמים הצרכה לעזרה רפואית דחופה כדי לייצב את לחץ הדם, את הנשימה, או מדדים אחרים. ובכל זאת, היא סירבה בתוקף להפריע לבעלה הגדול מעיסוקו בתורה ובהרבצת התורה, ולא ביקשה את עזרתו לסייעה.

באחד הימים שהה הרב עובדיה בשיעור תורני במקום מרוחק בקצה הארץ, ומשם היה עליו להמשיך לעוד שיעור, וממנו לשיעור נוסף, כדרכו לפעול למען הרבצת התורה בקרב אחיו שבערי השדה. הרב ידע כי רעייתו אינו בקו הבריאות, ולכן בין שיעור למשנהו התקשר אליה לדרוש בשלומה, והיא נענתה והשיבה שברוך ה' הכל בסדר, הכל יציב ותקין...

הרב המשיך בסדר יומו ובמסעותיו, וכששב הביתה בערב - גילה את הרבנית מחוברת למסכת חמצן, כשאח רפואי ובני המשפחה מפקחים עליה בדאגה... הוא פער עיניים משתוממות, הן אך לפני כמה שעות נענה שהכל תקין, ומה קרה פתאום?

ואז התברר, כי כשהתקשר לראשונה - היתה כבר הרבנית מחוברת לחמצן, והרופאים כבר היו בבית. והרבנית, בעוז רוחה ומתוך רצונה הכנה שלא להפריעו, אמרה שהכל בסדר ותקין, כדי שהרב ימשיך בעמלו התורני...

סיפור נפלא זה, אותו סיפר חתנה הרה"ג רבי אהרן בוטבול שליט"א, מאיר זרקור על הזכות הכבירה של מחזיקות התורה האמיצות, נשות החיל היקרות, אשר מקדישות ומקריבות מעצמן כדי לאפשר לבעליהן לעסוק בתורה מתוך רוגע ושלוה, וממתינות להם עד שישבו מסדר הלימוד או משיעורם היומי. הן הן גיבורות הכח אמיצות הלב, ושכרן הרב ישולם בעולם הבא. בו יזכו ליהנות מהשכר של בעליהן חלק כחלק, כזכותם של מחזיקי התורה!

מכן, עם תחילת סדר הלימוד, תינתן הודעה על סגירת הישיבה באופן מיידי, כי הישיבה אינה מסוגלת להתקיים כלכלית.

עם שחר, לאחר תפילת שחרית, הביטו ראש הישיבה והמשגיח זה בעיני זה, וכל אחד ביקש לרמוז לחברו כי הוא זה שיעלה על הבימה להודיע את ההודעה העצובה והכואבת, על סגירת היכל התורה מחוסר תקציב. הבחורים לא ידעו מאומה, הם ירדו לאכול את ארוחת הבוקר העלובה כהרגלם, שבו לבית המדרש והחלו ללמוד. שוב הביטו המשגיח וראש הישיבה זה בזה במבוכה, איש מהם לא רצה להיות האיש המבשר את הבשורה הקשה, ובינתיים החל היום...

מנהל המטבח הגיח לרגע, וראה את היכל בית המדרש הבוהק בקול התורה, והתבלבל... הוא נשא עיניים תמיהות אל ראש הישיבה, וחיש קל הבין את הסיטואציה הנוראת: ההחלטה לא השתנתה, אין תקציב ולו דולר בודד, ואין מה להגיש לארוחת הצהריים, כך שלמעשה - הישיבה כבר לא מתפקדת, אלא שהבחורים עדיין אינם יודעים על כך, ולאיש אין את האומץ להודיעם...

שעות של מתח וחרדה עברו על ראש הישיבה, ולפתע, פנה אל המשגיח ואמר בחוסר אמון, 'אולי נשלח שליח לבית הדואר, לראות אולי בדיוק היום כן הגיע משהו, אולי 20-30 דולר, משהו שיאפשר לנו לשרוד לפחות כמה ימים...' - באותם ימים, 20-30 דולר היו סכום נכבד, שהספיק לרכישת כמה ארוחות לכל בני הישיבה...

כולם הבינו שבעצם זהו רעיון חסר סיכוי, הן מזה כמה שבועות לא זכתה תיבת הדואר של הישיבה ולו למעטפה אחת... המשבר באמריקה ידוע ומפורסם, כל היהודים האמידים המתגוררים בה - ניזוקו קשות, בהערכה סבירה. זה לא הזמן בו תגיע תרומה, אפילו לא של דולר אחד...

ובכל זאת, הם החליטו לנסות את הסיכוי האחרון. השליח יצא אל בית הדואר, ושב כשבדיו מעטפה חתומה. הוא הגיש את המעטפה לראש הישיבה, אשר פתח אותה בזהירות, ועיניו נקרו ונשימתו ענתקה:

אלף דולר!

אלף דולר - היה סכום עתק באותה עת, סכום שיכול להחזיק את הישיבה כולה למשך תקופה! ובדיוק היום, ביום האחרון, ברגע שאחרי האחרון, הגיע סכום עתק שכזה, ועוד מיהודי לא מוכר המתגורר באמריקה - המקום בו תקף המשבר הכלכלי במלוא עוזו! איך זה יכול להיות?!

הוא מביט בשם המתנוסס על ההמחאה, 'יעקב יוסף הרמן'. מי האיש? מהיכן שמע על הישיבה? מדוע החליט לתת תרומת עתק שכזו? איך היא הגיעה לכאן דווקא ברגע הנכון? - הרבה שאלות ותמיהות, אך הזמן דוחק... חיש קל נפרטה ההמחאה למזמונים, נקנו מוצרים להגשת ארוחת צהריים לתלמידי הישיבה, שהסבו לאכול מבלי לדעת על הדרמה שהתחוללה כאן בשעות הבוקר - כשהישיבה כמעט סגרה את שעריה, ולפתע - הגיע חבל הצלה נדיב שכזה...

במשך תקופת מה החזיקה הישיבה מעמד בזכות ההמחאה הזו, אלף הדולרים הספיקו. ובינתיים, שבו חלק מהתורמים לעוצמתם הכלכלית כבראשונה, וחזרו לשלוח תרומות נדיבות כבתחילה, והישיבה הוסיפה והחזיקה מעמד. אבל התעלומה - התעלומה הגדולה לפשר ההמחאה היקרה כל כך שהגיעה ברגע האפס, התעלומה הזו טרם נפתרה...

עד...

עד שביום מן הימים, נודע הסיפור לאחד מנכדי הרב יעקב יוסף הרמן זצ"ל, ממקימי עולה של תורה באמריקה, וחיש קל הוא זיהה כי הנדיב האלמוני שהגיש את העזרה הדחופה בסכום העתק לישיבה בעת משברה - היה סבו. הוא פנה אליו וביקש להבין את פשר הדבר, ועיניו התעגלו בתדהמה לנוכח החשיפה על הרקע שקדם לתרומה המפתיעה:

הרב הרמן החזיק בעסק של ביגוד, הוא קנה ומכר וייצר וייבא - שלח ידו במסחר הטקסטיל, ואף הצליח. ואז הגיע המשבר הכלכלי ההוא, שפקד את אמריקה בשלהי שנות התר"פ, הקונים אזלו מהחנויות, המלאי נמכר במחירי הפסד, לא נותר לו כמעט כסף, הוא סגר את העסק בכאב לב עצום.

1300 דולר - זה כל הסכום שנתר לו, ממה שהיה פעם עסק ביגוד פורח ומשגשג. 1300 דולר עלובים - זה כל מה שנתר מהמעצמה הכלכלית שבנה הרב הרמן בעמל ויזע. עתה הוא נותר חסר כל, העסק שלו קרס, נכסיו נמכרו, לא נותר לו כלום - רק 1300 דולר.

ומה הוא עשה בהם?

ובכן: 1000 דולר - שלח ליישיבת לומז'ה, זהו השיק האמור. 250 דולר - העניק ליישיבת 'נפארת ירושלים', אותה פתח בימים ההם הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, והוא חיפש תורם לדמי השכירות של החודש הראשון. ב-50 הדולרים הנוספים - הדפיס את לוח זמן הדלקת הנרות בערש"ק, הראשון שהודפס אי פעם בארה"ב.

הסבא, הרב הרמן, סיפר לנכדו את החלוקה, בשפה טכנית-חשבונאית-יבשושית. והנכד ההמום, לאחר שהתאושש מההלם, שאל: 'לך-סבא? לך לא השארת כלום? הרי נתרו לך רק 1300 דולר, זה כל הונך. חילקת את הכל הכל?'

'נכדי יקירי, עיני הרב הלמן הצטעפו בדמעות, 'הלא חלקו העיקרי של כספי - הלך לאיבוד, טבע במצולות. לא נותר בידי אלא סכום קטן יחסית, וחפצתי לוודא שאני

משקיע אותו בהשקעה בטוחה, במשהו שייניב פירות בוודאות, כדי שלפחות משהו טוב אחד יישאר מכל עמלי. כל השאר ממילא קרס, ההשקעה היחידה הכדאית לי - היא התורה הקדושה, נתתי לה את כל מה שנשאר בידי!'

הסיפור המפעים הזה, המסופר בספר 'מידות והנהגות טובות', מציב בפנינו מחזה חי של החזקת התורה - עד היכן היא מגעת, עד כמה אדם חכם משקיע בה. הנה כי כן, היו אלה דולריי האחרונים של הרב הרמן, לא נותר לו עוד כלום בעולמו, ואת אלה השקיע בביזנס השווה באמת - בתורה הקדושה, כי היא מניבה באופן בטוח, היא ההשקעה הכדאית באמת!

אין ספק, החזקת תורה עלולה להיות אתגר, הן הרבה מאיתנו מתמודדים עם קושי כלכלי כזה או אחר. הבה נעמיד את הרב הרמן מול עינינו, נראה כדוגמא חיה אותו, את העסק שנסגר, את מעט הכסף שנוותר - ואת מה שהכי חכם לעשות בו: להשקיע בתורה הקדושה. הבה נאמץ את הדרך ואת השיטה, נפעל בכל כוחנו להחזקת התורה, נקפיד על הקדשת תרומה קבועה מהלב למען לומדי התורה - ונזכה במניה בעסק הטוב בעולם, בתורה האהובה!

מסר מרטיט מעולם האמת...

הסיפור הבא מטלטל ומסעיר במיוחד. יש בו חשיפה של רובד חסוי בדרך כלל, גילוי שמיימי של ממש. הוא סופר ע"י הגאון רבי מיכל פיינשטיין זצ"ל - ששמעו כנראה מחותנו הרב מבריסק זצ"ל, וזה דבר המעשה הפלאי:

הגאון רבי חיים מוואלאז'ין זצ"ל, התמסר כל ימיו להקמת והחזקת הישיבה אשר הקים במסירות נפש בוואלאז'ין, בה למדו והתעלו גדולי תורה רבים. רבי חיים כיתת את רגליו אל פתחי נדיבים, ביקש את עזרתם, התרימים בדברים היוצאים מן הלב.

באחד הימים הגיע לביתו של יהודי זקן ועתיר ממון, וביקש ממנו תרומה בסכום גבוה למען הישיבה. הלה נעתר והקדיש חלק גדול מהונו לטובת הישיבה, כשרבי חיים מבטיח לו כי בתמורה - הוא ילמד משניות לעילוי נשמתו, לאחר פטירתו מהעולם הזה. העיסקה דוברת במילים ברורות, נסגרה בין שושביניה: הגביר מאושר על הזכות שנפלה בחלקו - שלאחר עלייתו למרומים ילמד רבי חיים משניות לעילוי נשמתו, ורבי חיים מרוצה מתרומת העתק שניתנה לטובת הישיבה.

חלף זמן, והיהודי העשיר הלך בדרך כל הארץ, והובא למנוחות. רבי חיים לא שכח את הבטחתו, ומאותו יום ואילך - החל ללמוד משניות לעילוי נשמתו של הנדבן היקר, שהותיר חלק ניכר מרכושו לטובת הישיבה. באחד הימים, רבי חיים יושב ולומד משניות כדרכו, ולפתע הוא נתקל במשנה קשה להבנה, שככל שהוא מרבה לעיין בה ובמפרשיה - הוא חש כי היא מסובכת ומורכבת יותר ויותר, והוא פשוט לא מצליח לפצח אותה.

שעה ארוכה עמל רבי חיים בנסיון לרדת לשורשי המשנה ולהבינה, אך לא עלה בידו. מתוך גייעתו המרובה ואימוץ מוחו נפלה עליו תרדמה, שמורות עיניו נעצמו. ולפתע פתאום, בעיצומה של השינה הקלה שחטפה אותו, הגיח לעברו בחלום אותו יהודי גביר שלעילוי נשמתו עסק בלימוד המשנה, ופניו קורנות ומאירות...

היהודי הלז, שכל ימיו עסק במסחר ובקושי ידע ללמוד, הרצה בפניו את המשנה, הסבירה יפה יפה, האיר אותה באור חדש ובוהק, תירץ את כל השאלות, יישב את כל הסתירות, סיכם את הדברים בצורה נאותה, ולאחר ש'וידא' שרבי חיים הבין את המשנה היטב - דמותו נמוגה מנגד עיניו של רבי חיים, שהתעורר מבוהל וכל גופו מכוסה זיעה קרה...

לאחר כמה שניות של התאוששות, כשעודו משתומם לנוכח המחזה המבהיל אותו ראה, בעודו המום מהעובדה שאותו יהודי סוחר ביאר לו את המשנה הדק היטב - הפטיר רבי חיים ואמר: 'אנוכי לא ידעתי, ששם למעלה זה הולך כל כך מהר... שכל כך מהר מבינים את התורה היטב, שכל כך מהר ניתנת הזכות לרכוש קנייני תורה!'

כלומר: עצם העובדה שיהודי שמחזיק לומדי תורה זוכה בקנייני התורה והופך לגאון תורני בעולם האמת - זה כלל לא היה חידוש בעיני רבי חיים, פשוט שזה כך. החידוש היה שזה קרה כל כך מהר - שיהודי שבעולם הזה בקושי ידע צורת אות, הופך בעולם הבא לגאון תורני - זו חדשה מסעירה, זו עובדה אותה גילה רבי חיים עכשיו...

וסוד נשגב זה, חושף בפנינו טפח מכבשונו של עולם, מהמתרחש מעלינו - בשמי שמים. יהודי יושב כאן ומחזיק תורה, ואינו יודע כי כל הידע התורני שנצבר ללומדי התורה הלומדים בזכותו - שייך גם לו, הוא הופך לבעלי באותה מידה. וזה עובד בדיוק ככה, אחד לאחד, זו העיסקה, זו משמעותה: אתה מחזיק לומדי תורה - וקנייני התורה שלהם הם שלך!

יהודים יקרים! איך נוכל לזכות בקנייני התורה? כיצד יהודי יכול לזכות בחלק בכל התורה כולה? כיצד הוא יכול להפוך לבעל ידע תורני נרחב - ולו בעולם הבא? - הנה, זו הדרך, זה הכיוון: החזק בלומדי התורה, הענק מכספך לעמלי התורה, תן להם את הכח לשבת ולעסוק בתורה, וכל ידיעותיהם בתורה יהיו גם שלך לעולמי עד, קניין נצחי אינסופי!